

Vlaams
Parlement

stuk **893** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 19 januari 2011 (2010-2011)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van de heer Sas van Rouveroi

in het kader van het groenboek Interne Staatshervorming

BLAUWBOEK ‘NAAR EEN SLANK EN SLAGVAARDIG VLAANDEREN

1. Open Vld staat klaar

Als liberale partij staat Open Vld vanuit haar wezen kritisch ten overstaan van de overheid en de structuren die zij tot stand brengt. Niet dat Open Vld niet gelooft in de overheid. Dat doet ze wel. Maar niet tegen elke prijs en om het even wat.

De overheid is er niet voor zichzelf maar om burgers en bedrijven toe te laten zich ten volle te ontplooiën mits respect voor datzelfde recht van de ander.

Indien de overheid bij het behartigen van die opdracht beslist openbare diensten en goederen aan te bieden dan moet ze dat te doen tegen de beste prijs-kwaliteitverhouding.

Derhalve is voor Open Vld elke overheid het aan haar burgers en bedrijven verplicht zich steeds opnieuw de vraag te stellen: wie doet wat, waarom, wanneer en hoe?

De vijf hervormingen van de federale staat hebben zich steeds beperkt tot de verhouding staat-deelstaat. Nieuwe bevoegdheden werden enthousiast onthaald alsof het nieuw speelgoed was en omgezet in deelstaatsbeleid zonder dat dit aanleiding gaf tot een herdenken van de structuur van de deelstaat zelf. Daarenboven blijkt dat niet alles wat Vlaanderen zelf doet, ze ook per definitie beter doet. Gaandeweg leidde dit tot een opeenstapeling van overheidsbeslag en bijhorende verrommeling.

Een deel van de interne Vlaamse staatshervorming staat of valt met de wijzigingen die men bereid is aan te brengen aan de Grondwet en/of op te nemen in de te regionaliseren bevoegdheden. Dat geldt in het bijzonder voor een aantal hervormingen die betrekking hebben op de OCMW's en de provincies.

De Vlaamse overheid heeft zich langjarig gesteund geweten door een vlot draaiende economie en een gul betalende federale overheid. In die omstandigheden werd het overheidsbeslag vaak wel als storend maar niet als hinderend ervaren. Deze situatie is aan het keren.

De Westerse economie heeft het moeilijk en het export gerichte Vlaanderen is hiervoor erg gevoelig. Het hersteltraject wordt gestuurd door andere landen en het is aan onze bedrijven om het eigen beleid hierop te ijken. Ook de overheid ontsnapt niet aan dit ijkingsprincipe. Door onze ingewikkelde staatsstructuur, zowel federaal als Vlaams, is het aanpassingsvermogen te gering en het overheidsbeslag onredelijk groot. Dat drukt zich dan ook uit in een bijzonder hoge belastingsdruk.

In die zin is Open Vld dan ook een vurige pleitbezorger voor een ingrijpende interne Vlaamse staatshervorming. Een slanke en slagvaardige Vlaamse overheid mag geen slogan blijven. Vlaanderen in Actie, het vlaggeschip van de Vlaamse Regering, is in de Vlaamse klei blijven steken. De interne staatshervorming kan haar er terug uitsleuren.

Op de bestuurlijke uitdagingen moet een ambitieus politiek antwoord komen, geen academisch. Maar een zinnig politiek antwoord vergt een brede, langjarige bestuurskundige capaciteitsopbouw. Het vergt een permanente audit van het overheidsbeslag. In Nederland en Denemarken was/is die beschikbaar. Bij ons niet. Inzichten van academische vakgroepen, gemeenten, burgers en bedrijven, het georganiseerde middenveld worden niet 'bruikbaar' gemaakt om hervormingen te funderen.

Open Vld wenst geen hervorming die mooi oogt in ronkende brochures maar eentje die echt werkt. 'Trial and error' is een beproefde techniek in de liefde maar een ramp in structuurhervormingen.

Redeneren vanuit een politiek ‘buikgevoel’ is goed voor de aanzet maar leidt tot krampen wanneer dit de enige driver blijft bij de uitwerking van een hervorming. Duurzame veranderingen vergen een met ‘facts en figures’ onderbouwd inzicht in ‘das Sein’ en een goede impactanalyse van ‘das Sollen’.

Maar de tijd speelt in ons nadeel. In de ons omringende landen gaat het snel(ler) vooruit. Laten we dus niet stilstaan om na te denken maar nadenken terwijl we vooruitgaan. Het uitwerken en implementeren van de gemeente- en regioscreening, waarover verder meer, staat Vlaanderen toe om in het hervormingsproces geen tijd te verliezen maar ondertussen toch aan bestuurlijke capaciteitsopbouw te doen.

Zoals verder zal blijken wil Open Vld geen instellingendebat. De instellingen op zich zijn geen doel maar enkel een middel. Het enige doel van de hervormingen is een overheid die het belastinggeld efficiënter en effectiever inzet zodat ze met minder meer kan doen. Dat moet voor elk onderdeel én in elke fase van de hervorming de toetssteen zijn en blijven.

Een interne staatshervorming moet dus gebeuren vanuit de dubbele doelstelling dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven moet verbeteren tegen een lagere kost. Kost niet alleen uitgedrukt in euro’s maar ook in administratieve last.

Rest de vraag welke dienstverlening? En zo komt het kerntakendebat als het monster van Loch Ness weer haar kop opsteken. De hoogmissen van 8 maart 1999 (pact met de lokale overheden) en mei 2004 (akkoord over de kerntaken met gemeenten en provincies) consacrerden een schuchtere poging om het onkruid te wieden. Er is bijzonder veel tijd en energie in gestoken maar het heeft weinig opgeleverd. Open Vld wil het kerntakendebat graag aangaan maar vreest dat de meerderheid hierin een kans zou zien om de dringende structuurhervormingen zo naar de Griekse kalender te verschuiven. Dit kan Vlaanderen zich niet veroorloven. Maar uitgesteld is niet verloren.

2. Het groenboek van minister Bourgeois

2.1. De verdienste

Het is de verdienste van de minister dat hij van het momentum gebruikmaakt om een groenboek voor te stellen (*Parl. St.* VI. Parl. 2009-10, nr. 903).

Maar het opstellen van een groenboek blijft een paard zonder haver als woord en wederwoord in het parlementair halfroond worden geknecht in het ritueel van meerderheid versus oppositie. Op initiatief van de Open Vld heeft het Vlaams Parlement bij unanimiteit de minister gevraagd het debat met het parlement én de civiele samenleving meer tijd te geven. Het is goed dat de minister hierop is ingegaan en het tijdspad met enkele maanden heeft verlengd.

De minister maakt een knelpuntenanalyse (blz. 7-19) waarbij flink voor eigen Vlaamse deur wordt geveegd. De steden en gemeenten zullen zich herkennen in de vele passages van het groenboek waar een gebrek aan vertrouwen en subsidiariteit en een teveel aan regels en verplichtingen worden beschreven. Besef is het begin van alle wijsheid.

De analyse van het groenboek verdient waardering omdat ze zich niet wegsteekt maar de vinger op de (bloedende) wonde legt.

Het groenboek zet de lijnen uit waarbinnen de hervorming zich moet voltrekken (blz. 19-57). Al zijn het niet onze lijnen, in structuurdebatten is het een goede optie om die zo helder mogelijk te tekenen. Zo niet wordt het een rommeltje waar we in Vlaanderen al voldoende van hebben.

Het groenboek hecht ook veel aandacht aan de omgangsvormen tussen overheden. Terecht. Haar eigen geledingen moeten de cilinders zijn van een goed geoliede machine, dienstbaar voor elkaar en voor de samenleving.

Maar, de overheid in Vlaanderen moet ook een aanstekelijk enthousiasme uitstralen, waarbij ze burgers en bedrijven aanzet het beste van zichzelf te geven. Zoals verder staat: geen flik maar partner.

De departementen hebben meegeschreven. Dan toch vanaf het laatste hoofdstuk waar de doorbraken op lange en korte termijn ‘in format’ worden gezet. De pen wordt door hen vastgehouden en dat merk je. Het is wat kriskras door elkaar. En met al die voorstellen en voorstelletjes wordt het groen soms wel erg bleek. Dat de administratie actief meewerkt is niet alleen wenselijk maar ook noodzakelijk. Maar voor wie de departementen wat kent zal vaststellen dat de toon verschillend is. Het is heel erg top-down geschreven. Zo moet niet alleen Vlaanderen de gemeenten leren vertrouwen. Ze zal er ook voor moeten zorgen dat de gemeenten Vlaanderen kunnen vertrouwen. Op blz. 33 staat niet voor niets dat het probleem niet alleen eentje is van structuur maar ook van cultuur.

2.2. De ambitie

We hadden het toch over een ‘fundamentele’ interne staatshervorming? Ambitieuw want de uitdagingen zijn dat ook.

Toch blijft het kader van het groenboek voor een fundamentele hervorming te beperkt om voldoende ingrijpend te zijn. Om het visueel uit te drukken: de minister doet waar Vlaanderen sterk in is. In plaats van de beschikbare ruimte opnieuw in te delen en creatief te gebruiken, bouwt hij koterijen aan het hoofdgebouw. Daarenboven is het ook erg onduidelijk hoe die koterijen worden ingericht.

Als structuren grondig dienen te worden aangepakt, vertrek je in de fase van de visievorming best vanaf een wit blad: laten we eens opnieuw beginnen en van daaruit terug opbouwen. Een groenboek moet alternatieven en scenario's aanreiken. Een groenboek moet de geesten aanscherpen om vervolgens gedurfde maar wel onderbouwde politieke keuzes te maken. Die techniek heeft bij de minister duidelijk niet de kans gekregen.

Het grote verschil tussen de meerderheidspartijen heeft ervoor gezorgd dat de baleinen van het keurslijf van deze interne staatshervorming veel te fel werden aangetrokken. Politieke voorafnames verenigen het speelveld tot de middencirkel van waaruit het aartsmoeilijk wordt te scoren.

3. De Open Vld-conceptnota: geen blauwdruk maar wel een blauwboek

Open Vld maakt er zich niet vanaf met enkel wat kritiek en verder ‘trek uw plan’. Als Open Vld in het Vlaams Parlement hanteren wij de notie van ‘His Majesty’s Loyal Opposition’. Laat ‘his Majesty’ de Vlaming zijn.

De repliek van Open Vld kadert dan ook in een eigen visie rond de interne Vlaamse staatshervorming. Wat goed is wordt in deze repliek niet nodeloos herhaald. De aandacht gaat uit naar wat in de visievorming van de minister ontbreekt of een onjuiste vertaling krijgt.

De minister heeft naast de visie ook een reeks ‘doorbraken’ opgelijst. De minister heeft de discussie over de visie hierdoor nodeloos bezwaard. Ik geef een voorbeeld. De belangrijkste doelstelling van de interne staatshervorming is de opkuis van de bestuurlijke verrommeling. Wat is de bijdrage van het provinciaal onderwijs in deze verrommeling? Niets. Het voorstel van de minister is dan ook voor Open Vld geen doorbraak maar gewoon afbraak en brengt een beter bestuurlijk Vlaanderen geen stap dichterbij.

Open Vld vindt dus dat eerst de visie moet worden uitgeklaard en pas daarna de doorbraken. Dit is ook het standpunt van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).

Uit wat hierna volgt zal blijken dat Open Vld rekening wil houden met de socio-economische en bestuurlijke realiteit en bovenal de bestuurlijke hervormingen van onderuit wil laten groeien. Dus geen blauwdruk aan structuren die van bovenaf worden opgelegd maar wel een blauwboek als handleiding voor een beter bestuurd Vlaanderen. Het traject dat daarvoor wordt uitgezet begint nu, werkt een aantal voorrondes af voor de Vlaamse verkiezingen van 2014 en moet de finale kennen tegen de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

3.1. Een andere Vlaamse overheid

Onze samenleving wordt steeds complexer. Ingewikkelde structuren en regelgeving maken die werkelijkheid nog complexer. En dat kan niet de bedoeling zijn. Flexibiliteit en vertrouwen in burgers, bedrijven en lokale besturen is het betere antwoord. Die souplesse heeft Vlaanderen vandaag niet.

3.1.1. Niet meer naast elkaar maar met elkaar

Door een tsunami aan regels en een veelheid aan goedbedoelde diensten en ambtenaren, heeft Vlaanderen de complexiteit nodeloos doen toenemen en zich daarbij via haar hervorming ‘beter bestuurlijk beleid’ (BBB) opgesloten in haar eigen dertiendelige departementale verkokering. Daarbij komt nog dat de verkokering ook binnen de departementen heeft toegeslagen via de verzelfstandigde agentschappen die aangestuurd worden door een eigen raad van bestuur en een met de Vlaamse Regering afgesloten beheersovereenkomst.

Bij de hervorming ‘beter bestuurlijk beleid’ van de Vlaamse administratie werd de beheersovereenkomst – en de rapportering over de uitvoering ervan – voorgesteld als het middel bij uitstek waarmee de minister zijn agentschappen kon aansturen en opvolgen. Voor de meeste agentschappen loopt de eerste beheersovereenkomst van 2008 tot 2010. Het Rekenhof stelde vast dat hoewel de opmaak van beheersovereenkomsten en uitvoeringsrapporteringen de Vlaamse overheid veel inspanningen kost, die instrumenten nauwelijks gebruikt worden voor aansturing, opvolging en verantwoording.

Waar inclusief en integraal handelen het meest efficiënte en effectieve antwoord is op de noden van vandaag, heeft een splinterbom de maatschappelijke opdrachten van elkaar gescheiden. Dat werkt genadeloos door tot op het lokale niveau. Dat de ene Vlaamse koker de andere niet kent is dan nog het minste van alle kwalen. Veel erger en vaker spreken de kokers elkaar ook tegen.

Kortom, het draait niet zoals het hoort. Het zijn gaandeweg de gemeenten, steden en provincies geworden die op de werkvloer de Vlaamse coördinatie tot stand moeten brengen. Van een omgekeerde wereld gesproken.

Voor Open Vld moet de bestuurlijke inrichting van de eigen Vlaamse administratie dringend kamerbreed worden geëvalueerd en bijgestuurd.

3.1.2. Minder centraal, meer lokaal

Vlaanderen eist van België maximale subsidiariteit. Een vordering die tot op vandaag hard wordt bevochten. Het is echter opmerkelijk dat Vlaanderen van geen enkele van de vijf staatshervormingen gebruikmaakte om op haar beurt voor de verworven bevoegdheden subsidiariteit te verlenen aan de lokale besturen.

Nochtans zorgt subsidiariteit – onder de juiste voorwaarden – voor een efficiënte en effectieve overheid en waarborgt dit bestuurlijk uitgangspunt het broodnodige maatwerk, dicht bij burgers en bedrijven.

Subsidiariteit is voor Open Vld bij de herstructurering het leidinggevend bestuurlijk principe. Niet een subsidiariteit die als een manna neerdaalt uit Brussel, maar omgekeerd vertrekt vanuit de lokale overheid en zich zo verder uitrolt naar boven.

Het aandeel van de gemeenten in de welvaartscreatie is 6,9% van het bruto binnenlands produkt. Het Europees gemiddelde is 13%. Daarmee is aangetoond dat subsidiariteit in Vlaanderen eerder een slogan is dan realiteit. Open Vld wil dan ook het aandeel van de lokale besturen optrekken tot het Europees gemiddelde van 13%. Subsidiariteit gaat over een terughoudende opstelling van het Vlaamse niveau. Subsidiariteit gaat over responsabilisering, over vertrouwen, over eindverantwoordelijkheid.

3.1.3. Minder doen, meer laten doen

Open Vld vindt dat de Vlaamse overheid nog teveel actor is en te weinig regisseur.

Voor Open Vld is dit evenzeer de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel. Niet alleen moet de Vlaamse overheid zich onthouden van taken die lokale besturen zelf én beter kunnen verrichten. Voor Open Vld moet die regel ook gelden tussen de overheid als een geheel, ongeacht lokaal of centraal, en burgers/bedrijven. Wanneer burgers en bedrijven bepaalde voorzieningen zelf beter kunnen organiseren, dan hoort het dat de overheid zich terughoudend opstelt en enkel een regisseurrol opneemt. Zo een houding activeert de civiele samenleving en mildert de (onbetaalbare) roep naar meer overheid. Wie verantwoordelijkheid draagt, voelt zich ook meer betrokken.

3.1.4. Minder spelregels, meer doelpunten

Vlaanderen wil resultaten zien. Op zich is daar niets mis mee. Maar om die resultaten te bewerkstelligen worden lokale besturen via een stortvloed aan decreten en uitvoeringsbesluiten op een uiterst gedetailleerde wijze aangestuurd.

Op de werkvloer blijkt deze detailaansturing echter vaak onwerkbaar. Het resultaat wordt alsdan niet gehaald of enkel op papier. Zo ontstaat een weliswaar gerapporteerde maar niettemin virtuele wekelijkheid. Vlaanderen is tevreden, maar voor burgers en bedrijven is er in de feiten niets ten goede veranderd.

Voor Open Vld moet Vlaanderen de planlasten drastisch terugschroeven en in plaats van op de ingezette middelen veel meer aansturen op het resultaat. Dat geeft meer slagkracht, grotere beweeglijkheid, minder geharrewar, en doet met minder middelen meer bereiken.

3.1.5. Minder flik, meer partner

Door een soms halsstarrig (ambtelijk) wantrouwen worden lokale besturen, burgers en bedrijven overspoeld door allerlei administratieve verplichtingen waaronder de vele planlasten wel de meest ergerlijke zijn. In plaats van een coach te zijn, heeft Vlaanderen een controlecultuur geïnstalleerd.

Allerlei Vlaamse overheidsdiensten komen in private en publieke dossiers tussen. Daarboven komen die diensten vaak uit verschillende Vlaamse kokers. Baasje boven baasje: voor lokale besturen, burgers en bedrijven die initiatief nemen een echte nachtmerrie.

Door middel van een interne staatshervorming moeten alle tussenkomende diensten zich bewust worden van de noodzaak om permanent aandacht te hebben voor een coöpera-

tieve ingesteldheid onder de vorm van de zogenaamde ‘partnertoets’ die zich laat samenvatten door de volgende vraag: “Denk en werk ik actief mee (aan een oplossing)?”.

Vlaanderen moet niet de controle van de normering centraal stellen maar in de eerste plaats de bijstand van lokale besturen, burgers en bedrijven die initiatief nemen.

Kortom, Vlaanderen moet meer dan ooit meedenken met wie vooruit wil.

3.1.6. Ambtenaren wikken, verkozenen beschikken

Voor Open Vld moet het primaat van de politiek op een aantal domeinen hersteld worden.

Zo moet de interne staatshervorming ook komaf maken met de bindende adviezen. Adviezen zijn belangrijk maar moeten kunnen weerlegd worden. Het zijn de verkozen mandatarissen aan wie de ultieme keuze toekomt. Zij leggen daarvoor op geregelde tijdstippen verantwoording af aan de burger.

Ook de wijze waarop ambtenaren invulling geven aan hun opdracht bepaalt het beeld van de (Vlaamse) overheid. Open Vld hoopt dat de Vlaamse Regering beseft dat een interne staatshervorming op zich niet voldoende zal zijn om deze cultuuromslag mogelijk te maken. Het zal zaak zijn om ook de Vlaamse ambtenaren van deze cultuuromslag te overtuigen.

3.2. Bestuurskrachtige gemeenten

De bestuurskracht van sommige gemeenten is te zwak om de opdrachten die een complexe samenleving met zich meebrengt goed te beheren. Het baat niet de bovenbouw aan te pakken wanneer de fundering zwak blijft.

Tal van oorzaken liggen aan de basis van deze bestuurszwakte. Vele bestuurlijke oplossingen dringen zich dan ook op. Dit kan niet genoeg benadrukt worden.

3.2.1. Schaalgrootte

De eerste parameter die zich aandient is de schaalgrootte van een aantal gemeenten.

Het inwonersaantal is slechts één indicator onder vele anderen maar heeft het voordeel verhelderend te zijn als de cijfers voor zich spreken en maakt een vlotte vergelijking met andere landen mogelijk. Vergelijken met andere landen is echter een delicate oefening. Elk land heeft zijn eigen karakteristieken en bestuurlijke traditie. Zo zou een vergelijking met Frankrijk (36.000 gemeenten) en Groot-Brittannië (men streeft naar een ondergrens van 125.000 inwoners per gemeente) een vergelijking zijn met uitersten. Nederland en Denemarken vallen meer in de bandbreedte van wat bij ons mogelijk zou kunnen zijn. Ik wil hen echter niet omschrijven als gidslanden omdat dit een waardeoordeel impliceert over de richting waarin we zouden uit moeten. Vlaanderen moet zijn eigen, weloverwogen koers varen. Ik heb het dan ook liever over ervaringsdeskundigen die kunnen bogen op een stevige traditie van ingrijpende, langjarige bestuursveranderingen. In die zin is een vergelijking met Nederland en Denemarken zinvol.

29 procent van de Vlaamse gemeenten is kleiner dan 10.000 inwoners. In Nederland is dat drie keer minder (10 procent) en in Denemarken zes keer minder (amper 5 procent). 4 procent van de Vlaamse steden is groter dan 50.000 inwoners, vier keer meer (16 procent) in Nederland en negen keer meer (35 procent) in Denemarken. De gemiddelde gemeente heeft in Vlaanderen 20.000 inwoners, in Nederland 38.000 en in Denemarken 56.000.

Zelfs met het geschetste voorbehoud duiden deze cijfers op een probleem zodat zich een oplossing opdringt. De schaal van de Vlaamse gemeenten is te klein, zowel aan de onderzijde (gemeenten) als aan de bovenzijde (steden).

3.2.2. *Is fusie een antwoord?*

Het groenboek erkent de problematiek maar beperkt zich tot het voorstel van een vrijwillige fusie. Dit is een zwaktebod. De minister dwaalt wanneer hij denkt dat – behoudens een enkele uitzondering – gemeenten vrijwillig zullen besluiten om tot fusie over te gaan. Open Vld beseft maar al te goed dat het voor lokale besturen erg moeilijk is om spontaan in een fusieoperatie te stappen.

Maar voor Open Vld is een verplichte fusie op basis van een louter politieke agenda al evenzeer ongewenst. Zeker met de ervaring van de fusieoperatie van 1976 nog in het geheugen.

Wat stelt Open Vld voor?

De bestuurszwakte van veel gemeenten wordt veroorzaakt door de Vlaamse overheid zelf. Alvorens over fusies kan worden nagedacht, moet de Vlaamse overheid eerst en vooral haar eigen huiswerk grondig maken (zie 3.1).

Een tweede stap is voor Open Vld het vergemakkelijken van intergemeentelijke samenwerking zodat gemeentebesturen soepel en zonder betutteling volwaardige ‘shared service centers’ kunnen uitbouwen. Deze vorm van samenwerking kan de behoefte aan schaalvergroting, dus fusie, geheel of gedeeltelijk ondervangen (zie verder).

Maar toch valt redelijkerwijs aan te nemen dat ondanks allerlei flankerende maatregelen er nog steeds gemeenten zullen zijn die worstelen met hun schaal en bestuurskracht.

Er zijn verschillende scenario’s mogelijk.

Eén scenario zou kunnen zijn dat Vlaanderen de ondergrens voor een gemeente vastlegt op een minimum aantal inwoners. Je moet niet hoog grijpen om onmiddellijk een aanzienlijk aantal gemeentebesturen te betrekken. Bij een ondergrens van 10.000 inwoners zijn één op drie (94 op 308) gemeenten fusieplichtig. Bij een ondergrens van 15.000 inwoners wordt meer dan de helft (179 op 308) van de gemeenten fusieplichtig.

Wie beslist dan?

Zoals in 1976 Brussel? Onverstandig. Voor Open Vld moet het nieuwe Vlaanderen van onderuit worden opgebouwd. Men zou de gemeenten zelf kunnen laten beslissen met welke omliggende gemeenten ze in onderhandeling treden. Meerdere kleine gemeenten kunnen samengaan maar evengoed kunnen sommigen opteren om aan te sluiten bij een niet-fusieplichtige buurgemeente of stad. Deze manier van werken geeft ruimte en laat dus maatwerk toe voor de differentiatie tussen gemeenten in een stedelijke of landelijke context, tussen gemeenten die al een socio-economische of socio-geografische eenheid vormen, tussen gemeenten die al allerlei formele of informele intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hebben aangegaan.

Het voordeel van dit ‘onderhandelings’-scenario is dat iedereen weet waaraan en waaraf. Het cijfer staat vast. De opdracht is duidelijk.

Dit scenario houdt echter ook enkele belangrijke risico’s in:

- het is niet omdat een gemeente klein is (dus onder de inwonersgrens) dat ze daarom bestuurszwak moet zijn. Ook het omgekeerde is niet steeds het geval. De bijzonder

- interessante Dexia-studie omtrent de sociaaleconomische typologie van de gemeenten geeft heel wat andere afwegingen;
- inwonersaantallen alleen waarborgen evenmin dat bij fusie een bestuurskrachtige gemeente ontstaat. Dit is het verhaal van de blinde en de kreupelen;
 - rond steden kunnen zich ‘antistedelijke’ fusies voltrekken waar noch de randstad noch de stad beter van worden;
 - fusie is ruzie, om een gewezen Vlaams minister voor Bestuurszaken te citeren. En ruzie maken is niet de meest geschikte manier van onderhandelen. Emotie zal je in dit debat nooit kunnen uitsluiten. Maar een stevige onderbouw kan de ratio wel meer kans geven. Die is er nu niet.

De Open Vld kiest dus in deze fase van de interne staatshervorming niet voor fusies maar wel eerst en vooral voor kennisopbouw en inzicht via de methodiek van de gemeentescreening. VLABEST (Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken) verleende in het kader van de Vlaamse interne staatshervorming op 27 mei 2010 een advies houdende een methodologisch kader voor regioscreening. Deze manier van werken kan evengoed ingezet worden op gemeentelijk niveau.

3.2.3. De gemeentescreening

De methodiek vertrekt van onderuit en inventariseert wat ‘is’. Het activeert de gemeentebesturen, burgers en bedrijven om zelf na te denken over een optimale bestuurschaal op basis van de bestaande socio-economische en morfologische realiteit.

Maar daarmee zijn de gaten in de kennis nog niet afdoend geplamuurd. Voor Open Vld moet deze screening ook een doorlichting omvatten van de bestuurskracht van de 308 gemeenten. Niet door Vlaanderen maar door externe deskundigen. Dan zal andermaal blijken dat de ene gemeente de andere niet is en blinde wiskunde ongewenst is. Zoals gezegd kan een gemeente met 8000 inwoners geen bestuurszwakte kennen terwijl een andere met 15.000 inwoners er wel mee worstelt. Wat zijn de drivers van dit verschil? Mits de goede aanpak, van onderuit, in overleg en op basis van gemeten kennis en inzicht, kan vervolgens, waar nodig, de weg van de fusie of bijsturing van gemeentegrenzen worden ingeslagen.

Hoe dan ook, moet kost wat kost vermeden worden dat het debat enkel gevoerd wordt tussen en onder politieke bestuurders. Het rapport-Cabus omtrent stadsregio's omschrijft daarbij de burgers als een coproducent. Terecht. Burgers en bedrijven laten zich veel minder gelegen zijn aan bestuurlijke grenzen en redeneren functioneel. Bij de vormgeving van een nieuw bestuurlijk Vlaanderen is dat absoluut een meerwaarde, zowel inhoudelijk als strategisch (draagvlakvorming).

De ankerpunten voor de screening zijn dus:

- van onderuit;
- inventariseren (=gemeentefoto);
- activeren van politici, burgers en bedrijven;
- doorlichten (analyse – audit);
- concluderen.

3.2.4. Steden versus rand

Een specifiek probleem betreft de steden. Ook hun schaal is niet steeds passend. Allerlei problemen geraken opgesloten in het keurslijf van de stedelijke grenzen. De verdeling van lasten en lusten tussen stad en rand veroorzaakt spanning. De dialoog met de randgemeenten loopt vaak stroef en niet zelden gaan stad en rand met elkaar in concurrentie.

Bestaat het antwoord in het verplicht fusioneren van de randgemeenten met de aangrenzende stad? Neen. Voor Open Vld kan dit spanningsveld weggewerkt worden door hetzij de oprichting van regio's hetzij de hervorming van de provincies (zie verder).

Hoe dan ook moet de bestuurlijke impasse doorbroken worden. In Europa wordt de stadsregionale concurrentie steeds groter.

Om die concurrentie beter aan te kunnen moet aandacht gaan naar de stadsregionale context.

Behoudens rond Turnhout en Kortrijk (Leiedal is wel iets ruimer dan alleen de buurgemeenten) is nergens anders rond een Vlaamse stad een formele stadsregionale intergemeentelijke samenwerking opgericht. Dit wijst op twee oorzaken:

- a) niet kunnen: de (vrijwillige) intergemeentelijke samenwerking moet zich beperken tot de gemeentelijke bevoegdheidssfeer en kan dus vraagstukken van stadsregionale herverdeling en sturing niet oplossen;
- b) niet willen: grensoverschrijdende problemen worden niet aangepakt en ontwikkelingskansen blijven liggen. Dit leidt tot een spiraal van wederzijds wantrouwen en onvruchtbare bestuurlijke spanning. Stad en rand doppen dan maar hun eigen boontjes.

Nochtans organiseren en identificeren veel burgers en bedrijven zich vaak op een stadsregionaal niveau. In een stadsregio zijn de grensoverschrijdende contacten in het kader van tewerkstelling, onderwijs, gezondheidszorg, cultuur, sport enzovoort bijzonder intens. De uitdagingen zijn navenant.

Een optimale stadsregionale indeling van Vlaanderen is een moeilijke oefening gezien iedere stad en de inbedding ervan in de stadsregio, uniek is. Het verslag-Cabus over de stadregio's wijst terecht op onder meer verschillen in de morfologie, de geografie, de historiek, de regionale, nationale, internationale en grensoverschrijdende inbedding, de bestuurlijke cultuur en de politieke verhoudingen. Er zijn ook verschillen naargelang de beleidsdomeinen. Deze verschillen zorgen ook voor een verschillend aanvoelen van de stadsregionale problematiek en de mogelijke richtingen van aanpak ervan in de verschillende stadsregio. Al die afwegingen moeten meegenomen worden bij het doorbreken van de bestuurlijke impasse tussen stad en rand.

3.3. OCMW's

Ook tussen gemeenten en OCMW's dringt zich een hervorming op met het oog op meer efficiëntie en effectiviteit.

Het groenboek blijft andermaal hangen in 'meer van hetzelfde' door samenwerking en shared service centers te promoten. Dit is geen ambitieuze doelstelling, laat staan bestuurlijke doorbraak. Een deel van het organiek kader van de OCMW's valt nog onder de federale wetgeving. Zo legt de federale wet op dat het OCMW een eigen rechtspersoonlijkheid moet hebben wat algehele inkanteling (zie verder) onmogelijk maakt. Dat mag echter geen argument zijn. Integendeel. Laat het een aansporing zijn voor de Vlaamse onderhandelaars om het federale luik van de OCMW's mee te nemen in de regionalisering.

Het bipolaire systeem met twee afzonderlijke bestuurlijke eenheden zijnde gemeenten en OCMW's leidt tot twee aparte politieke beslissingcircuits met autonomie inzake strategische, tactische en operationele doelstellingen. De uitdagingen van het lokaal sociaal veld en een efficiënt en effectief sociaal beleid verdraagt dit hybride karakter enkel wanneer stad/gemeente en OCMW intens met elkaar samenwerken en afstemmen. Dit is spijtig genoeg niet overal en altijd het geval.

Dat de wil tot samenwerking er is mag blijken uit het feit dat 62% van alle gemeentebesturen de OCMW-voorzitter als schepen hebben opgenomen in het college. 38% deed dat niet maar zal dit vanaf 1 januari 2013 verplicht zijn te doen.

Samenwerking – zowel bij ‘make or buy’ – creëert schaalvoordelen (grotere volumes, betere prijzen), werklastermindering, expertisebundeling, kostendeling en allerlei andere efficiëntiewinsten.

Het rapport van het Kenniscentrum Vlaamse Centrumsteden (oktober 2010 – de Hogeschool Gent) heeft een overzicht gemaakt van goede voorbeelden van samenwerking. In de verschillende beleidsdomeinen geef ik telkens de beste van de klas: Antwerpen (financieel management, facilitymanagement, gezamenlijke aankopen), Sint-Niklaas (communicatiemanagement, ICT, gezamenlijke aankopen), Mechelen (eengemaakte personeelsdienst, gezamenlijke aankopen), Kortrijk en Gent (gezamenlijke aankopen). Weinig samenwerking vindt men in Leuven, Brugge, Roeselare, Oostende, Hasselt, Turnhout.

Regelgeving en procedures (boekhouding, personeelsstatuut, kruispuntbank sociale zekerheid, organisatorisch-culturele obstakels (andere opdrachten, andere doelgroepen), structuren en processen van de lokale besturen zelf) bemoeilijken nog te veel die samenwerking.

Open Vld wil de lokale besturen alle instrumenten in handen geven om maximale efficiëntiewinst na te streven en derhalve alle obstakels wegnemen zodat hierin geen verontschuldiging meer kan worden gevonden.

De bandbreedte waarbinnen de steden en gemeenten autonoom moeten kunnen kiezen gaat van maximale integratie door algehele inkanteling van het OCMW in de gemeente tot minimaal het inkantelen van het financieel management, personeelsmanagement, facilitymanagement, ICT, aankoopdienst, communicatiemanagement, juridische dienst, ombudsdienst, preventie, archief enzovoort. Wat het sociaal beleid betreft, moet de inkanteling ook omgekeerd van stad/gemeente naar OCMW kunnen geschieden.

3.4. Twee bestuurslagen: de lokale overheid en de Vlaamse overheid

Vlaanderen is het bronbestuur, de steden en gemeenten zijn het basisbestuur. Daarover is iedereen het eens.

3.4.1. Intergemeentelijke en interbestuurlijke samenwerking

Maar zelfs met een grotere schaal van gemeenten blijft er een spanningsveld bestaan tussen de schaal van sommige maatschappelijke problemen en de bestuurlijke schalen. Het veralgemeend te ver opschalen van gemeenten doet inboeten aan burgers nabijheid en heeft dus een grens.

Intergemeentelijke samenwerking biedt hiervoor een oplossing en brengt lokale middelen samen op maat en schaal van de betrokken opdracht. Het betreft opdrachten waarvoor zich geen verdelingsvraagstuk stelt en die gemeentebesturen beleidsmatig niet van elkaar scheiden. De afvalsector is een typevoorbeeld. De efficiëntie en effectiviteit worden vergroot.

Daarnaast zijn er ook een aantal beleidsdomeinen die in kader van de subsidiariteit niet thuishoren op Vlaams niveau maar evenmin optimaal beheerd en beheerst kunnen worden door de individuele lokale besturen en al evenmin door hun (vrijwillige) intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het betreft in hoofdorde beleidsvraagstukken met een herverdelend karakter.

Tot slot is er ook nog de interbestuurlijke samenwerking. Voor zover subsidiariteit wordt gerespecteerd en dus geen taken van lokaal belang worden overgenomen of beconcurrereerd, komt dit de dienstverlening aan burgers en bedrijven ten goede. Maar deze vormen van samenwerking hebben nauwelijks enige democratische legitimering en werken dus in een schemerzone.

Het groenboek heeft oog voor de problematiek van het intergemeentelijke maar blijft blind voor het ziektebeeld van het interbestuurlijke. Vervolgens geraakt de minister de koers helemaal kwijt. En voor wie de koers kwijt is, is elke richting goed.

Het groenboek kiest én voor de oprichting van regio's én voor het behoud, weze het in afgeslankte vorm, van provincies. Voor Open Vld is dit geen goede optie want met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid leidt dit tot meer bestuurlijke drukte en duurder. Bestuurlijke vereenvoudiging is geen verhaal van 'én én' maar van 'of of'.

Vooreerst dient het decreet op de intergemeentelijke samenwerking dusdanig aangepast te worden dat het aan de gemeenten enkel een helder formeel-juridisch kader aanbiedt. Niets minder, maar ook niets meer. Het zijn de gemeenten zelf die hun samenwerking inhoudelijk moeten opladen. Zij vullen de aard van de opdrachten in, bepalen het aantal ervan en de wijze waarop die zullen worden uitgeoefend. Zo moet een combinatie van opdrachthoudend en dienstverlenend terug mogelijk worden. Zo moeten verschillende opdrachten in een opdrachthoudende vereniging ook kunnen.

Dit zal de proliferatie aan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden terug indammen. Indammen volstaat echter niet want wie de ellenlange lijst bekijkt van bijkomende mandaten van lokale mandatarissen kan niet rond de vaststelling heen dat de beleidsmatige aansturing en de democratische controle hieronder zwaar moeten lijden. Het is letterlijk en figuurlijk nauwelijks nog te belopen.

In het kader van de drastische vereenvoudiging van het intermediaire niveau moeten de intergemeentelijke en interbestuurlijke samenwerkingsverbanden dan ook zoveel als mogelijk gebundeld worden. Intergemeentelijke samenwerking is echter een vorm van verlengd gemeentelijk bestuur. Verlengd en niet verlegd. Dus essentieel een gemeentelijke aangelegenheid. Deze keuze houdt dan ook onvermijdelijk in dat de politieke samenstelling van de provincies, indien na regioscreening deze bestuursvorm als de meest efficiënte en effectieve behouden blijft, toch zal wijzigen want opgebouwd van onderuit, zijnde de steden en gemeenten.

Door ook de regio dan wel de provincie samen te stellen vanuit de gemeenten krijg je een transparant, democratisch, slagvaardiger en efficiënter bestuurlijk landschap. Staatkundig leidt dit tot een veel slankere overheidsconstructie: lokaal niveau, Vlaanderen, België, Europa.

De hamvraag is in welke bestuurlijke nucleus deze intergemeentelijke/interbestuurlijke organisaties kunnen gebundeld worden en dus opgaan?

3.4.2. Regio of provincie?

Over de provincies is de laatste jaren veel te doen geweest. De interne staatshervorming verengde zich steeds meer tot de vraag "voor of tegen de provincies?". Deze discussies zijn gaandeweg verzand in een stellingenoorlog.

Voor Open Vld is een debat over de interne staatshervorming geen debat voor of tegen de provincies maar, zoals reeds gesteld, het verdient herhaling, een debat over betere dienstverlening aan burgers en bedrijven tegen lagere kost.

De laatste jaren doen zich allerlei ontwikkelingen voor die wijzen op het feit dat de provincies als bestuurslaag steeds meer worden genegeerd. Enkele niet-limitatieve voorbeelden:

- de (federale) politiehervorming van 2000 herschikte de bevoegdheden van de burgemeesters en de gemeentebesturen van 308 gemeenten naar 118 zones;
- de (federale) brandweershervorming is op gang getrokken waarbij de lokale bevoegdheden worden herschikt naar 20 zones;

- de recente indeling van Vlaanderen in zorgregio's levert op het eerste indelingsniveau een bijzonder interessante kaart op van veertien polen rond de regionale steden;
- de regionale sociaal-economische overlegcomités (RESOC's) zijn ingedeeld in dertien regio's waarbinnen de sociaaleconomische regie wordt gevoerd;
- de regionale landschappen, de bekkencomités;
- allerlei regionaal burgemeestersoverleg (een 25-tal, waaronder Kempen Noord, Roeselare-Tielt, Westhoek enzovoort).

De provincies worden steeds onmachtiger terwijl de intermediaire verrommeling verder toeneemt. Dan verwacht je toch van de Vlaamse Regering dat ze duidelijke keuzes maakt en ofwel de provincies hervormt zodat ze de bestuurskracht krijgen die nodig is om de verrommeling op te kuisen ofwel de provincies afschaft door ander en beter.

Maar Vlaanderen voert liever een soort bestuurlijke guerrilla tegen de provincies. Het groenboek is daarvoor symptomatisch. Het behoudt de provincies maar doet dat met lange tanden door de provinciale taken te beperken tot de grondgebonden opdrachten en bij uitzondering uit te breiden met enkele die persoonsgebonden zijn. De provinciale taakstelling mag ook niet open maar moet gesloten zijn. Deze begrippen worden onvoldoende gedefinieerd en de gebrekkige definitie wordt dan nog niet eens consequent gerespecteerd.

Hoe dan ook, voor Open Vld zijn dit niet de bakens voor een nieuw en beter bestuurlijk Vlaanderen. Zij gaan aan de essentiële vraag voorbij. In welke mate worden de burgers en bedrijven hierdoor beter bedient?

Met de gegevens waarover we vandaag beschikken, is er zowel voor de afschaffing van de provincies met oprichting van regio's dan wel het behoud van provincies (nieuwe stijl) geen voldoende zekerheid dat het uitgangspunt van een aanzienlijke verhoging van bestuurlijke efficiëntie en effectiviteit wordt gediend.

Hoe wil Open Vld dan komen tot een weldoordachte keuze tussen regio's of provincies?

3.4.3. De regioscreening

Ook hier moet via de methodiek van de regio screening de kennis en het inzicht worden vergaard om een keuze te maken die zekerheid verschaft dat het uitgangspunt, een efficiëntere en effectievere overheid, ook wordt gehaald.

De ankerpunten voor de screening zijn:

- van onderuit;
- inventariseren van het ingewikkelde intermediaire landschap (=regiofoto);
- activeren van politici, burgers en bedrijven;
- doorlichten (analyse – audit);
- concluderen.

Of het nu regio/provincie* is, de doelstelling moet zijn dat zoveel mogelijk intergemeentelijke en interbestuurlijke besturen ermee samenvallen of samenvallend gemaakt worden. Dit zal een aanzienlijke sanering opleveren aan structuren en een verstaanbaar antwoord opleveren op de wie doet wat vraag.

3.4.4. Bestuurlijke drukte door te veel structuur, te veel mandatarissen

Voor Open Vld is de bestuurlijke drukte niet alleen het gevolg van te veel structuren maar ook van te veel politieke mandaten.

* Keuze afhankelijk van de resultaten van de regioscreening.

Even de (ontnuchterende) naakte cijfers voor de gemeenten, OCMW's en provincies. 3066 OCMW-raadsleden, 308 OCMW-voorzitters, 7350 gemeenteraadsleden, 211 districts-raadsleden, 308 burgemeesters, 1769 schepenen inclusief OCMW-voorzitters die ook schepenen zijn, 411 provincieraadsleden, 30 gedeputeerden.

In het totaal gaat het over 11.038 basismandaten en 2415 uitvoerende mandaten.

Voor Open Vld moet de interne staatshervorming er dan ook toe strekken het aantal politieke basismandaten en uitvoerende mandaten flink te verminderen. Op dit ogenblik zijn er zelfs vijf steden en gemeenten die hun schepenenambten niet volledig opvullen (Antwerpen: 3; Baarle-Hertog: 1; Schelle: 1; Vosselaar: 1; Zwijndrecht: 1).

Op het niveau van de gemeenten en OCMW's zal de door Open Vld voorgestelde werkwijze reeds leiden tot een aanzienlijke beperking van het aantal basismandaten.

Ook de regio/provincie* zal hiertoe bijdragen gezien zij wordt samengesteld uit mandatarissen die verkozen worden naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen. Er zijn dus geen aparte regio- of provincieverkiezingen en dus geen provincieraadsleden meer.

Verschillende scenario's zijn mogelijk. Ik geef er twee.

1. De gemeentemandatarissen krijgen nu reeds om de zes jaar een volwaardig mandaat van de kiezer om binnengemeentelijke en intergemeentelijke keuzes te maken. Dat mandaat wordt verruimd om ook de bovengemeentelijke belangen te besturen. Alle mandaten in regio/provincie* worden door gemeentelijk verkozenen ingenomen die ook zetelen in de gemeenteraad. Om te vermijden dat kleine partijen of oppositiepartijen niet verhoudingsgewijs vertegenwoordigd zijn, worden de uitgebrachte stemmen op een lijst over alle samenstellende gemeenten opgeteld. De mandaten worden vervolgens verhoudingsgewijs toegewezen mits de lijst minstens één verkozen gemeenteraadslid heeft. Gemeentelijsten en kartels kunnen zich bij neerlegging van de lijst binden aan een partij voor de samenstelling van regio/provincie*.
2. Alle mandaten worden toegewezen volgens de principes van punt 1. De helft van de verkozenen neemt geen mandaat op als gemeenteraadslid, de andere helft doet dat wel.

Deze regio-/provincieraad* behoort ook de plek te zijn waar Vlaamse volksvertegenwoordigers in dialoog kunnen treden met de regio of provincie. Aldus stelt Open Vld voor dat ook de parlementsleden die aldaar woonachtig zijn zitting nemen. Om geen rolverwarring te krijgen zetelen de volksvertegenwoordigers met raadgevende stem.

3.4.5. Bevoegdheden

Omwille van de intermediaire taakstelling zijn de beleidsdomeinen relatief beperkt.

De regio/provincie* neemt ook de bevoegdheden over van intergemeentelijk opdrachthoudende en interbestuurlijke verbanden die samenvallend zijn of gemaakt kunnen worden. Intermediaire organisatievormen waarin ook derden zetelen (bv. RESOC's) kunnen onder de vorm van commissiewerking opgevangen worden.

Door de overname van bestaande intermediaire structuren kan de uitgeoefende bevoegdheid verschillen. Maar dat is eerder een kracht dan een zwakte. Vroeger was bestuurlijke standaardisatie de norm. Vandaag moet bestuurlijke differentiatie de soepelheid opleveren die nodig is om overheden gevat te laten inspelen op uitdagingen die erg verschillend kunnen zijn.

* Keuze afhankelijk van de resultaten van de regioscreening.

De regio/provincie* krijgt geen fiscale bevoegdheden. Aldus mag benadrukt worden dat in Vlaanderen één belastingheffende overheid verdwijnt. De financiering gebeurt door de samenstellende gemeenten en door Vlaanderen. De gemeenten krijgen daartoe de nodige middelen. Zo wordt het provinciaal aandeel op de onroerende voorheffing, goed voor bijna 80 procent van de fiscale ontvangsten van de provincies, toegevoegd aan het aandeel van de gemeenten.

De provinciale belasting op gezinnen en bedrijven wordt afgeschaft. Die wordt in vier provincies geheven (niet in Vlaams-Brabant) en is goed voor een belastingsvermindering van 105 miljoen euro voor honderdduizenden Vlaamse gezinnen en bedrijven.

3.4.6. De gedeconcentreerde Vlaamse administratieve diensten

Vlaanderen heeft een deel van haar diensten provinciaal gedeconcentreerd. Een typevoorbeeld is de Administratie Wegen en Verkeer (AWV).

Het feit dat deze diensten gedeconcentreerd werken is vaak een verstandige keuze maar alleen al daardoor een vingerwijzing dat zij een subsidiariteitstoets dienen te ondergaan. Indien blijkt dat hun werking evengoed zonet beter kan uitgevoerd worden door de lokale overheid, stelt Open Vld voor dat de bevoegdheden en de middelen (personeel en werkingskredieten) van deze Vlaamse diensten naar de lokale overheid (de gemeenten dan wel de regio's/provincies*) worden overgeheveld.

3.4.7. Samengevat

Voor Open Vld moet Vlaanderen van onderuit worden opgebouwd en beperkt blijven tot twee bestuurslagen: de Vlaamse overheid en de lokale overheid. De lokale overheid (het bestuurlijk gelijkvloers) bestaat dan uit de gemeenten voor de binnengemeentelijke opdrachten en de regio's/provincies* voor de inter- en bovengemeentelijke taken. De Vlaamse overheid (bovenbouw) stuurt aan.

3.5. Homogene bevoegdheden en eindverantwoordelijkheid

De bestuurlijke herinrichting is slechts zinvol als de lokale overheden hun subsidiaire bevoegdheden maximaal autonoom kunnen uitoefenen. Dus homogeen toegekend met eindverantwoordelijkheid.

Voor de lokale overheid, burgers en bedrijven komt het erop aan dat dossiers sneller kunnen worden beslist én sneller kunnen worden uitgevoerd.

De minister wil de tussenkomst van de overheid in één beleidsproces beperken tot twee bestuurslagen. Mooi zo. Maar dat zal niet volstaan om de snelheid van besluitvorming voldoende te verhogen en het overheidsbeslag wezenlijk te verminderen.

Voor Open Vld moeten bevoegdheden homogeen worden samengesteld zodat lokale besturen eindbeslissingen kunnen nemen. Dus in beginsel één en bij uitzondering twee bestuurslagen.

Met andere woorden moet Vlaanderen maximaal terugtreden uit die bevoegdheden die zij aan de lokale overheid heeft toegewezen. Geen baas boven baas. Enkel dan kan en zal de subsidiariteit naar lokale besturen een win-winsituatie opleveren die zal leiden tot een hoger kwalitatief niveau aan publieke voorzieningen tegen een lagere prijs voor burgers en bedrijven.

* Keuze afhankelijk van de resultaten van de regioscreening.

3.6. De gouverneur

In het groenboek valt het op dat in het eerste deel met geen woord wordt gerept over de rol en de taak van de gouverneur. In het tweede deel krijgt hij echter wel – en terecht – een profiel.

De gouverneur vervult vandaag in hoofddorde taken als commissaris van de Belgische en Vlaamse Regering. Zowel België als Vlaanderen hebben blijvend nood aan een administratieve gedeconcentreerde dienst.

Open Vld stelt voor dat de gouverneurs hun huidige taken behouden en eveneens de taken van de provincies toebedeeld krijgen voor zover die zuiver ambtelijk van aard zijn.

Mocht de regioscreening resulteren in de oprichting van regio's, dan krijgt elke gouverneur meerdere regio's toegewezen. Hij stimuleert alsdan de samenwerking tussen de regio's en zit die gebeurlijke interregionale samenwerking ook voor.

Hij kan in alle interbestuurlijke processen aangetrokken worden als regisseur.

De gouverneur is de coördinator van acties van gedeconcentreerde Vlaamse diensten. Hij waakt over een oplossingsgericht Vlaams, inclusief en integraal, beleid naar burgers, bedrijven, lokale besturen. De gouverneur heeft een beslissende taak (eenheid van gezag en leiding) in alle intergemeentelijke en bovengemeentelijke dossiers die betrekking hebben op de bescherming van de bevolking tegen rampen.

3.7. De gemeenteraadsleden, schepenen en burgemeesters

Bestuurlijke hervormingen hebben enkel zin wanneer zij ook door bekwame mandatarissen kunnen worden ingevuld. Structuren op zich werken niet; mensen wel, maar die moeten daartoe ook de mogelijkheden krijgen.

Het statuut van gemeenteraadslid is erbarmelijk. Het groenboek zegt hierover niets en dat is een gemiste kans.

Een beperkt deel van de vrijgekomen efficiëntiewinsten moet worden aangewend om de lokale mandatarissen meer dan vandaag de mogelijkheid te geven hun opzicht goed te vervullen. Dit wil zeggen dat zij recht hebben op meer inhoudelijke (fractiemedewerkers) en materiële ondersteuning (bv. laptop, internetaansluiting, gsm, bijscholingsbudget). Ook een betere vergoeding moet bespreekbaar worden gesteld zonder dat dit mag leiden tot beroepspolitici.

Wat de schepenen en burgemeesters betreft, is het behoorlijk om ook aan hen een redelijke uittredingsvergoeding toe te kennen wanneer zij hun mandaat onafhankelijk van hun wil niet verlengd zien.

Sas VAN ROUVEROIJ